

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

ANTI||BARBARORVM D. ERAS-||mi Roterodami, liber unus

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1524

Homines ignorantia potius quam eruditione i[n]solentiores fieri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30133

scientia: qua quidem in re deus Christianorum, siue ignauia, siue
mauis, otio consultum uoluit, ut qui essemus aliunde occupan-
di, bonam laboris partem adimeret. Non paulo enim proclis-
uius est, remam ad unguem expolitam perdicere, quam iuenire.
Quod nisi illi literarum segetem seuisent, nobis fortassis ni-
hil esset, quod mereremur. Quid enim ipsi reperissemus, qui il-
lorum iuentis non modo nihil unquam adiecimus, uerum detriui-
mus permulta, perturbauimus omnia. Quo turpius ingrati sumus,
imo inuidi quae res summo usui futuras, ne gratis quidem oblatas
accipere uelimus, cum istis magno constiterint, nec munus mo-
do pulcherrimum recusamus, uerum etiam autorem muneris
pro gratia quam debebamus, summa contumelia afficimus.

Homines ignorantia potius quam eruditio-
ne insolentiores fieri.

Hic ego perdocte tu quidem, inquam, & uere Batte, at uix
credideri ullos esse tam omnis humanae rationis expertes, ut
uniuersam literaturam a religione segregandam putet, modo
sit Christiana. Battus: Quasi uero, inquit Battus, ulla sit erudi-
tio Christiana, quae non eadem sit in eruditissima, loquor autem
non de mysterijs nostrae religionis, sed de disciplinis repositis.
Quid enim si uera fateri uelimus post ethnicos illos noui a
nobis repertum, quod non idem sit indoctum. Quid autem iue-
niamus bene, quae aliorum iuenta tam male tuemur? Ego igitur
nullam esse eruditionem puto, nisi quae sit secularis (sic enim
appellant antiquam) aut certe seculari literatura condita, et in-
structa. Eam (si peruersa & impia absit opinio) Christianam et-
iam patiar appellari, quanquam non paucos adeo stolide re-
ligiosos comperio, ut ne Christianam quidem istam, id est eccle-
siasticam multi faciant. Quid enim, inquit, si non simus theo-
logi, si Christum bene scis, satis est, si caetera nescis. Non doctus
sed in nocentibus promissa est immortalitas. Num ideo di-

nabor, si diuī Pauli scripta parum sublimiter intelligam: Quid
si Hieronymianam dictionem nō capiam: quid si Augustini
& Ambrosij scripta ne legerim quidē: quid si ne euangeliū q
dem intelligam: stolidē, immo quid si ne teipsum intelligas:
quid si camelus sis, non homo: Confide, etiam pecora cœlum
obtinebunt, hominum me hercle genus non modo stolidissī
mum, uerum etiam impiū. Atq; utinam isti Christum bene
scirent, qui se gloriantur nihil scire literarum. At saepe fit, ut
qui in literis simplices haberi uolunt, in rebus mundanis sint
astutissimi nebulones, sed cum his mihi interim res non est.
Eo hunc sermonem interieci, ne miraremini si huiusmodi no
stram illā quam descripsimus eruditionem, execrentur, qui e
uangelia quoq; contemnunt, uerum ut modo dicebam, cū his
mihi res non est in præsentiā, de his loquor, qui ecclesiastice
docti uideri cupiunt, & tamen ab omni seculari disciplina tan
quam iudæus ab immundis abstinent, illud interim Paulinū
obliti, omnia munda esse mundis. Horum ego eruditionem
ita exiguam uideo, ut nullam esse iudicem, & quauis ruditate
peiores. Hi uero omnem nostram doctrinam ut malam, ut
ethnicam, ut impiam abominantur, quod ipsi sciunt, id nō hu
mano studio, sed tanquam cœlitus accepisse uideri uolūt. Iā
etiam uulgo dici audio, ut quisq; literatissimus sit, ita nequiss
simū esse. Quæ quidē contumelia non magis ad rhetoricos &
poeticos, quā ad theologos, ad iurecōsul, ad Dialecticos, ad cæ
teros item studiosos attinet, dignū quod ab oībus confutetur.
Si mala est eruditio, utrum tandem per se mala est, an per ali
ud: Si per aliud, cur simpliciter eruditionem reprehendimus:
Si per se, cur igitur iudicio grauissimorum autorum in nume
ro bonorum honestorū ponitur: cur opibus anteponitur, quæ
per se malæ non sunt: Adde quod ueritas nulla, per se mala es
se potest, disciplinæ liberales cum sint ueritates, bonæ sint ne

celle est. Quod si per se bona scientia, mala est ignorantia, si
mala, igitur fugienda, quanquam si naturam audiamus, quis est qui non
malit esse scientissimus, quam ignorantissimus? Hic nobis dialectici
incipiunt esse barbari. Non reprehendimus, inquiunt, simpliciter
eruditionem, sed quod astutos efficiat, elatos, intractabiles,
insolentes, fastidiosos. Quid enim aliud petitis, inquiunt, quam
uulgus effugere, eminere inter ceteros, predicari, celebrari,
nos nostrorumque similes pro pecudibus ducere? Audistis quod istos
religiosulos mordeat, contenti nolunt, imperare, et ducere, non
parere, neque duci uolunt, et ita demum publicae paci consultum
putant, si nemo extiterit, qui possit aliorum inscientiam emendare. In-
telligis (ut arbitror) eruditionis calumniam non aliam, quam a super-
bia proficisci. Iniquissimum autem fuerit, si lippus sole accuset, cuius
luce offenditur. Scientia, inquiunt, inflat, charitas aedificat. Vt
igitur insolentia scientiae, an nostrum est uitium? Non audebunt, ut
opinor, eruditionis dicere, alioquin nemo unquam fuisset erudi-
tus, nisi idem insolens, et quo quisque euaderet doctior, eo super-
bior redderetur. At istud praeterquam quod absurdum est dictum,
perquam contumeliosum etiam uideri potest. In quos? In Augus-
tinum, in Hieronymum, in plerumque alios, quos quia doctissimi
fuerint, nefas sit ob id eos superbiae insimulare. At inquires,
de profana eruditione ago. Et quidem nos accipimus, nepe qua-
lem in his, quos modo dixi, religionis Christianae principibus,
et miramur, et ueneramur, tuae dissimillimam, qui ecclesiastica
doctrinam profiteris. Quid quaeris? quod si nostropote, non res
uitio, insolecimus? Vtrum animus erit castigandus, an res
ne causa accusandae? Nonne modestius faceres tu modestiae pre-
ceptor, si ingenue tuam inscientiam fatearis, ac non optimis re-
bus calumniam struas, quo tuo uitio patrocineris? nunc ad omnia
rudis, ad hanc calumniam disertus es? Attamen, inquis, insolentem
materiam ministrat eruditio secularis. Quis negat? At istam qui

dē materiā undecunq; licebit sumere, uel ab optimis scientissimisq; rebus. Idcirco ne ptinus res incusandæ? An tu potius q; rebus optimis abutare pessimus. Animus per se insolēs, ex e redi sui undelibet occasionē arripit. Pecunia quot uitioꝝ genera ministrat: nemo tamē hāc ut malū accusat, sed male utentū animus reprehēditur. Quid erit tādē tā bonū, quod non aliquando malī occasionē ministrat: Non ieiuniū, nō eleemosyna, nō castitas, non uirtus ipsa. Superbiunt philosophi, sibi placēt poetæ: Eho tu, nulli superbiūt theologī: An in ullo genere superciliū arrogantius? Quis tamen audeat sanctissimā thelogiā in crimē uocare? Superbiunt hac permulti, sed suo, non thelogiæ uitio. Nulli ne superbinnt illiteratī: Quid istos insolentiores facit: Nepe ipsa imperitia. Quid igitur facerent, si literas didicissent

Ignorantiā esse superbiæ matrem. Eruditionem contra, modestiā parere.

Q Vanquā quid minus uerum dici pōt, q̄ homines literatura astutos, elatos, & fastidiosos fieri. Si astutiā prudentiā appellat, nihil pugno, cū & euangelico consilio serpentū astutiā imitari iubeamur. De fastidio uero, cui nō absurdum uideatur: Quis igitur saxeos illos & agrestes hoīes ad humaniorē uitā, ad māsuētius ingeniū, ad mores modestiores adduxit: nonne literæ? Hæ fingūt aīm nostrū, affectus mitigāt, frangūt indomitos ipetus, molliunt, & ingeniū nō sinunt eē ferox. An ꝑ hoc illi fastidiū appellāt, q; ipōꝝ barbariē nō miramur qd̄ imperitissimōꝝ hoīm nugis delectari nō possumus: quod stercorea p̄ gēmis nō amplectimur: Vtꝝ hoc fastidiosū est hoīs an sani potius, & ab optimis pessima discernētis: De modestiā uero, idē ego sensi, qd̄ diuū Hieronymū ex Græci cuiusdam sentētia, & recte sensisse, & elegāter scripsisse. Video iperitiā adducere confidentiam, sciā uero timorem esse comitem.

F ij